

PLAN MOT DISKRIMINERING OCH KRÄNKANDE BEHANDLING SOLDALENS FÖRSKOLA

läsåret 2017/2018

Förskolechef: Martina Nebrelius

Ystads kommun
Kultur & Utbildning

Grunduppgifter	4
Verksamhetsformer som omfattas av planen.....	4
Ansvariga för planen.....	4
Vår vision.....	4
Planen gäller från.....	4
Planen gäller till	4
Barnens delaktighet.....	4
Vårdnadshavarnas delaktighet.....	5
Personalens delaktighet	5
Förankring av planen	5
Utvärdering	5
Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats	6
Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan	6
Resultat av utvärderingen av fjolårets plan.....	6
Årets plan ska utvärderas senast.....	6
Beskriv hur årets plan ska utvärderas	7
Ansvarig för att årets plan utvärderas	7
Främja lika rättigheter och möjligheter.....	8
Genus/könsidentitet eller könsuttryck.....	8
Områden som berörs av insatsen	8
Mål och uppföljning	8
Insats.....	8
Ansvarig.....	8
Datum när det ska vara klart	8
Kränkande behandling	9
Områden som berörs av insatsen.....	9
Mål och uppföljning	9
Insats.....	9
Ansvarig.....	9
Datum när det ska vara klart	9
Etnisk tillhörighet/religion och annan trosuppfattning.....	10
Områden som berörs av insatsen	10
Mål och uppföljning	10
Insats.....	10
Ansvarig.....	10
Datum när det ska vara klart	10
Funktionshinder	11
Områden som berörs av insatsen.....	11
Mål och uppföljning	11
Insats.....	11
Ansvarig.....	11
Datum när det ska vara klart	11
Sexuell läggning	12
Områden som berörs av insatsen.....	12
Mål och uppföljning	12
Insats.....	12
Ansvarig.....	12
Datum när det ska vara klart	12
Ålder.....	13
Områden som berörs av insatsen	13

Mål och uppföljning	13
Insats.....	13
Ansvarig.....	13
Datum när det ska vara klart	13
Kartläggning.....	14
Kartläggningsmetoder.....	14
Områden som berörs i kartläggningen	14
Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen.....	14
Hur personalen har involverats i kartläggningen	15
Resultat och analys	15
Förebyggande åtgärder	19
Områden som berörs av åtgärden.....	19
Mål och uppföljning	19
Åtgärd	19
Motivera åtgärd.....	19
Ansvarig.....	19
Datum när det ska vara klart	19
Rutiner för akuta situationer	20
Policy.....	20
Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling	20
Personal som barn och föräldrar kan vända sig till	20
Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn.....	20
Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal.....	21
Rutiner för uppföljning.....	21
Rutiner för dokumentation	21
Ansvarsförhållande.....	21
Begrepp	22
Direkt diskriminering.....	22
Etnisk tillhörighet	22
Funktionshinder	22
Indirekt diskriminering.....	22
Diskrimineringsgrunder	24
Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier	24
Könsidentitet eller könsuttryck.....	24
Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier	24
Etnisk tillhörighet	24
Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier	24
Religion eller annan trosuppfattning	24
Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier	25
Funktionsnedsättning	25
Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier	25
Sexuell läggning	25
Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning	25
Ålder.....	25
Exempel på händelse som kan vara trakasserier:.....	25

Grunduppgifter

Verksamhetsformer som omfattas av planen

Förskoleverksamhet

Ansvariga för planen

Enligt 6 kap. 8 § Skollagen är det huvudmannen som ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som förskolan avser att påbörja eller genomföra under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande plan.

Huvudmannen ansvarar även för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i skollagens 6: e kapitel, när de handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget.

Enligt läroplanen (Lpfö98, reviderad 2010) har förskolechefen ett särskilt ansvar för att upprätta, genomföra, följa upp, och utvärdera förskolans handlingsprogram för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling, såsom mobbing och rasistiska beteenden bland barn och anställda.

Planen är framtagen av förskolechef tillsammans med en mindre arbetsgrupp som sammanfört respektive arbetslags arbete med planen.

Vår vision

Inget barn ska uppleva att hen blivit kränkt. "Nolltolerans mot kränkande behandling"

Vår definition av ett gott värdegrundsarbete vilar på **TRE** värdegrundsord:

Trygghet Respekt Empati

(ur *Arbetsplan för Ystad kommuns värdegrundsarbete i förskola, förskoleklass, grundskola, fritidshem och grundsärskola*)

Planen gäller från

2017-11-01

Planen gäller till

2018-11-01

Barnens delaktighet

- Vårt förhållningssätt utgår från att det är positivt att uttrycka sin åsikt, att visa hänsyn och lyssna på andra och att följa gemensamt fattade beslut.
- Vi lyssnar in barnen och är deras medforskare. Genom att lyssna på och tolka barnen tar vi vara på deras idéer och synpunkter.
- Vi strävar även efter att göra barnen medvetna om möjligheten att påverka innehållet i förskolans verksamhet, utbildning och lärmiljö.
- Arbete i form av projekt skapas utifrån barnens intressen och behov samt i enlighet med målen i Läroplan för förskolan, Lpfö98/10. Processerna styrs av barnens funderingar och undervisningen anpassas efter barnens förutsättningar.
- För att på bästa sätt tillgodose barnens olika behov är en struktur där barnen är indelade i mindre grupper avgörande för undervisningen. Barnen delas in i tvärgrupper som är anpassade efter barnens intressen, behov och utveckling.
- Genom dialogen ökar barnens inflytande över undervisningen och sitt eget lärande.
- För att säkerställa fortsatt god kvalitet av undervisning har vi gemensam reflektionstid tillsammans med barnen, såväl på den egna avdelningen som i de olika tvärgrupperna.

Vårdnadshavarnas delaktighet

Enligt läroplanen har förskolechef ett särskilt ansvar för att formerna för samarbetet mellan förskolan och hemmen utvecklas och att föräldrarna får information om förskolans mål och arbetssätt. På våra föräldramöten, samråd och inskolningar informeras vårdnadshavarna om planen mot diskriminering och kränkande behandling i förskolan. Med ett starkt samarbete mellan hem och förskola kan vi gemensamt motverka kränkande behandling, trakasserier och diskriminering.

Vårdnadshavarna har även möjlighet att påverka verksamheten i den dagliga kontakten, vid utvecklingssamtalen samt genom Ystads kommuns gemensamma *Förskoleenkät till vårdnadshavare, Ystads kommun* (se *Beskriv hur årets plan ska utvärderas, s.7*)

Vad kan du göra som vårdnadshavare?

- Vara en god förebild för ditt barn.
- Prata med ditt barn om mobbing och kränkande behandling.
- Visa tydligt att du tar avstånd från all form av mobbing och kränkande behandling.
- Göra klart att det inte är skvaller om man berättar om någon som är utsatt.
- Berätta för barnets vårdnadshavare eller för förskolan om du fått veta att någon är utsatt.
- Skaffa dig en god kännedom om situationen på ditt barns förskola.

Personalens delaktighet

Samtliga pedagogers uppdrag är att följa upp resultat, analys och kartläggningar, utvärdera och analysera insatser och åtgärder under höstens reflektionsdag. Kartlägningsfrågor kopplade till respektive diskrimineringsgrund bidrar till en nulägesanalys av respektive barngrupp. Som en del i det systematiska kvalitetsarbetet kopplas resultatet av *Förskoleenkät till vårdnadshavare, Ystads kommun* samman med förskolans övriga utvecklingsområden.

Arbetet med reviderad plan mot diskriminering och kränkande behandling ska vara fastställt 171031.

Förankring av planen

Planen ligger tillgänglig på förskolans hemsida och vi informerar om planen och synliggör vårdnadshavarnas del och ansvar på våra föräldramöten. Planen aktualiseras och revideras i samband med förskolans systematiska kvalitetsarbete. Vi förankrar arbetet med planen hos barnen genom vår gemensamma barnsyn, vårt förhållningssätt, genom verksamhetens aktiviteter såsom projektarbete och vardagliga samtal. Genom att stärka barnens värdegrund vill vi ge barnen verktyg att förstå och identifiera sina känslor och olikheter.

För att säkerställa att alla verksamheter i Ystads kommun arbetar systematiskt med att förebygga, upptäcka och åtgärda diskriminering, trakasserier och kränkande behandling har *Arbetsplan för Ystad kommuns värdegrundsarbete i förskola, förskoleklass, grundskola, fritidshem och grundsärskola* arbetats fram. Arbetsplanen är gemensam och syftet är att utveckla en likvärdig och hög kvalitet i alla enheters värdegrundsarbete. I framtagandet av arbetsplanen fick alla verksamheter i uppdrag att skapa en gemensam vision med TRE värdegrundsord (se *Vår vision, s 4*). Arbetsplanen görs känd och förankras hos barn, personal och vårdnadshavare genom övergripande information på respektive enhets hemsida.

Utvärdering

Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats

Vi har aktivt arbetat med planen mot diskriminering och kränkande behandling. Vi har kontinuerligt fört diskussioner i arbetslaget, på våra avdelningsreflektioner och gemensamt med samtlig personal på APT. Resultaten av våra diskussioner har vi analyserat på reflektionsdagar. Utvärderingen innehåller åtgärder som genomförts, vilka effekter de har haft och ligger till grund för planering av kommande arbete. Ny kartläggning av nuläget, nya målsättningar och åtgärder kommer under verksamhetens gång. Svaren från och analysen av den kommungemensamma årliga enkäten till vårdnadshavarna ligger även till grund för det fortsatta systematiska kvalitetsarbetet.

Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan

Personal, förskolechef, vårdnadshavare och barn.

Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Förskolans verksamhet utgår ifrån att alla barn behandlas utifrån sina egna förutsättningar. Vi har kartlagt respektive barngrupp utifrån diskrimineringsgrunderna för att ta fram en nulägesanalys. Varje avdelning har dessutom gjort en kartläggning av trivsel och likabehandling genom barnintervjuer vilket resulterar i nya mål och åtgärder som ska genomföras under kommande läsår på respektive avdelning (se *Resultat och analys*, s. 15).

Vi upplever att med en god grundtrygghet och vi-känsla blir resultatet mer harmoniska barngrupper. Vi kompletterar varandra väldigt bra i arbetslagen, vilket ger en positiv atmosfär, och har god inverkan på barngrupperna. Vi tycker att vuxennärvaro i leken är viktigt, då känner barnen sig trygga och tar för sig mer. På så vis kan vi lättare se till att inget barn står utanför eller diskrimineras på något sätt. Vi har arbetat i grupper med färre barn för att alla barn ska känna sig trygga och våga ta plats. Alla är lika mycket värda!

Vi upplever att vårt värdegrundsarbete genomsyrar den utbildning vi bedriver på förskolan; alltifrån daglig kommunikation till projektarbeten, Grön Flagg etc. Som en del av det kontinuerliga värdegrundsarbetet och det systematiska kvalitetsarbetet kopplar vi samman värdegrundsarbetet med *Kommunikationsstegen* och metoderna utifrån bibliotekets högläsningssprojekt *Möt bokfantasin tillsammans varje dag*. Genom att inspireras av Karna Nyströms *bokprat* används språklig och kommunikativ interaktion som verktyg i målstyrda processer, med syfte utveckling och lärande, för att förlänga och fördjupa dialogen. Vi benämner undervisningen med kommunens TRE gemensamma värdegrundsord; Trygghet, Respekt och Empati. Vi strävar efter att belysa ett tydligt barnperspektiv i den pedagogiska dokumentationen.

För att tydliggöra och påvisa olika händelser i förebyggande syfte och för att hjälpa barnen att förstå en konfliktsituation använder vi oss av metoderna *sociala berättelser och seriesamtal*.

All personal har sedan tidigare fortbildats inom "Tidig upptäckt", vilket var ett samverkansprojekt kring barn i sydöstra Skåne mellan förskola och Region Skåne. Syftet var och är att öka möjligheterna till att tidigt upptäcka barn i behov av särskilt stöd, samt att skapa nödvändiga strukturer och rutiner för stöd och insats. Projektet är avslutat men "Tidig upptäckt" fortsätter att ingå i vårt arbete. I pärmen "Tidig upptäckt" finns den information och det material vi fått genom fortbildningen. Dessutom finns det telefonnummer till våra aktuella samverkanspartners. Vi håller diskussionen levande genom samtal på APT och reflektion/planering.

Vi bär även med oss kunskap och tankar utifrån tidigare diskussioner kring förskolans viktiga roll i mötet med barn och föräldrar som lever i/med psykisk ohälsa. Våra tidigare analyser visar på vikten av att barn i tidig ålder knyter an till någon vuxen och att förskolans roll är för att skapa trygghet.

Årets plan ska utvärderas senast

2018-10-31

Beskriv hur årets plan ska utvärderas

Som ett led i vår utveckling av det systematiska kvalitetsarbetet och för att fånga upp vårdnadshavarnas synpunkter på bl.a. förskolans likabehandlingsarbete genomförs en kommunövergripande enkät till vårdnadshavarna årligen. Syftet med enkäten är att skaffa underlag för hur vårdnadshavarna uppfattar förskolan inom områdena Normer och värden, Trygghet och omsorg, Utveckling och lärande, Barns inflytande samt Samverkan med hemmet. Idén med en årligt återkommande och likadan enkät är att få ett resultat jämförbart över längre tid och mellan olika förskolor. Vi använder enkätverktyget *Easyresearch*, vilket ger oss möjlighet att göra olika typer av sammanställningar.

Vår plan mot diskriminering och kränkande behandling i förskolan följs upp, ses över och revideras varje år och enkäterna till vårdnadshavarna utgör ett av flera underlag i det systematiska kvalitetsarbetet och används i kvalitetsrapportering inom de områden som är relevanta och vid framtagande av utvecklingsområden inför kommande läsår.

1) Enkät till vårdnadshavarna genomförs i första hand via webben i anslutning till utvecklingssamtalet och i andra hand från hemmet.

- ✓ Tidsplan: ett par förbestämda veckor i februari
- ✓ Ansvar: Ystads kommuns utvecklingsledare sammanställer enkäterna och skickar ut en kommunövergripande rapport där varje förskolas svar finns samt rapporter för varje förskola.

2) Utvärdering av insatserna under året.

- ✓ Tidsplan: maj/juni (reflektionsdag)
- ✓ Ansvar: arbetslaget och förskolechef

3) Pedagoger utför årligen kartläggning av trivsel och likabehandling genom barnintervjuer.

- ✓ Tidsplan: maj/juni
- ✓ Ansvar: arbetslaget

4) Resultaten av vårdnadshavarenkäten och kartläggningen presenteras för vårdnadshavarna i samband med föräldramöte. Utifrån den samlade analysen formuleras nya åtgärder tillsammans av personal, barn och föräldrar.

- ✓ Tidsplan: september
- ✓ Ansvar: arbetslaget och förskolechef

5) En ny plan mot diskriminering och kränkande behandling i förskolan upprättas årligen i enlighet med lag. Då kartläggningen av trivsel och likabehandling genomförts formuleras åtgärdsförslag av personal i enlighet med punkt 1-3 ovan.

- ✓ Tidsplan: oktober
- ✓ Ansvar: arbetslaget och förskolechef

Ansvarig för att årets plan utvärderas

Förskolechef och personal

Främja lika rättigheter och möjligheter

Genus/könsidentitet eller könsuttryck

Områden som berörs av insatsen

Kön och Könsidentitet eller könsuttryck

Mål och uppföljning

- Vi bemöter alla lika oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck och för regelbundna diskussioner i arbetslagen om vår roll som förebilder.
- Flickor och pojkar ska ha lika stort inflytande över och utrymme i verksamheten.

”Förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller.” (Lpfö98, reviderad 2010)

Insats

- Vi diskuterar genusfrågor i arbetslaget samt reflekterar över det egna förhållningssättet till flickor respektive pojkar.
- Vi använder oss av ett genusmedvetet språkbruk.
- Vi arbetar kontinuerligt med att förändra förskolans miljö och arbetssätt för att uppnå en verksamhet som motverkar traditionella könsmonster och könsroller. Vi möter barnen i lek och verksamhet utan genusfördomar och på så vis stimuleras barnen att utveckla sin identitet och självkänsla.
- Planerade aktiviteter t.ex. rollspel utgår alltid från ett pedagogiskt uttänkt syfte.
- Vi synliggör och bejakar mångfalden och variationen bland pojkar och bland flickor.
- Vi tillåter och uppmuntrar barnen att prova och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller och/eller könsmonster.
- Vi diskuterar med barnen om likheter och olikheter mellan könen.
- Vi diskuterar åldersadekvata genusfrågor med barnen samt låter dem reflektera över det egna förhållningssättet till pojke/flicka.
- Vi gör aktiva bokval utifrån genusperspektivet som synliggör olika typer av familjer.
- Vi har tillgång till ett material om ”Regnbågsfamiljer” som vi kan använda för fortsatt diskussion och arbete.
- Vi har en genusblandad personalgrupp.

Ansvarig

All personal och förskolechef

Datum när det ska vara klart

Detta är ett fortlöpande arbete och ingår i förskolans systematiska kvalitetsarbete. Nuvarande plan gäller t.o.m. 2018-10-31.

Kränkande behandling

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling

Mål och uppföljning

- Vi har en atmosfär och pedagogisk miljö där alla upplever lika värde.
- Vi synliggör och bejakar varje enskilt barn.

"Var och en som verkar inom förskolan ska främja aktningen för varje människas egenvärde. En viktig uppgift för verksamheten är att grundlägga och förankra de värden som vårt samhällsliv vilar på. Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen samt solidaritet med svaga och utsatta värden som förskolan ska hålla levande i arbetet med barnen." (Lpfö98, reviderad 2010)

Insats

- Vi vuxna på förskolan föregår med gott exempel och visar barnen hur man bör bete sig mot varandra.
- Vi är närvarande och stödjer barnen i sin empatiska förmåga. Vi diskuterar med barnen hur en bra kompis ska vara och uppmuntrar barnen att hjälpa varandra.
- Ystads kommuns TRE gemensamma värdegrundsord; Trygghet, Respekt och Empati vävs in i den dagliga verksamheten genom t.ex. drama, sång, reflektioner och litteratur.
- I lärmiljöerna erbjuder vi okodade material som inte har givna sätt att leka/undersöka/lära med samt erbjuder böcker som inte befäster traditionella könsmonster.
- Vi stödjer barnen i eventuella konflikter. Vi samtalar med barnen om det har hänt att någon blivit illa behandlad och förklarar varför händelsen upplevts som kränkande av den som blivit illa behandlad och utsatt.
- Vi hjälper barnen att sätta ord på känslan i konfliktlösningen "- Jag ser och hör att du är arg, kan du berätta vad som hänt?" I en konflikt lyssnar vi alltid på alla barn som är inblandade då de får tillfälle att berätta sin upplevelse och ge förslag på åtgärd, vi finns till hands och vägleder barnen till en lösning. Det är viktigt att tillåta känslor och dess uttryck men att vi pedagoger hjälper barnen att hantera sina känslor istället för att försöka dämpa eller "förbjuda". Barn är ofta själva experter på att komma på lösningar i en konflikt; "Att göra förlåt" såsom tex. - ge tillbaka spaden, en kram eller att hitta på en lek tillsammans.
- Vi arbetar kontinuerligt med samtal, litteratur, drama, sång och musik som berör detta ämne.
- Vi använder metoderna seriesamtal och sociala berättelser vid behov.

Ansvarig

Enligt 6 kap. 8 § Skollagen är det huvudmannen som ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever.

Datum när det ska vara klart

Detta är ett fortlöpande arbete och ingår i förskolans systematiska kvalitetsarbete. Nuvarande plan gäller t.o.m. 2018-10-31.

Etnisk tillhörighet/religion och annan trosuppfattning

Områden som berörs av insatsen

Etnisk tillhörighet/religion och annan trosuppfattning

Mål och uppföljning

- Alla barn på förskolan ska respektera varandras kulturer och värderingar.
- Barnen ska ha möjlighet att känna till religionsfrihet samt olika religioner genom traditioner.
- Alla vårdnadshavare ska känna samma förtroende att ha sina barn på vår förskola.

”Det svenska samhällets internationalisering ställer höga krav på människors förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald. Förskolan är en social och kulturell mötesplats som kan stärka denna förmåga och förbereda barnen för ett liv i ett alltmer internationaliserat samhälle.” (Lpfö98, reviderad 2010)

Insats

- Vi arbetar systematiskt för att utveckla barns förmåga att leva sig in i och respektera andra kulturer och värderingar, t.ex. genom projektarbete och andra vardagliga situationer där lärande skapas ”här och nu”.
- Vi är lyhörda för barnens funderingar och tankar och anpassar verksamheten därefter.
- Vid mottagande av nya barn efterfrågar vi information av vårdnadshavare och anpassar verksamheten.
- Vi erbjuder alternativ kost.
- Vi firar våra olika traditioner och högtider för att bevara kulturarvet samtidigt som vi erbjuder alternativ verksamhet om så önskas.
- Då det finns barn och personal med annan religion och trosuppfattning uppmärksammar vi deras kultur med t.ex. samtal, sånger och litteratur.
- Förskolans arabisktalande pedagogiska resurs bidrar till att förskolan erbjuder ett kontinuerligt modersmålsstöd. Vår pedagogiska resurs kan även, vid behov, hjälpa till att tolka vilket kan skapa en känsla av att vara förstörd.
- Vi samarbetar med modersmåls lärarna och medverkar till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.
- Främlingsfientliga uttryck (ord, texter, symboler, musik) är inte tillåtna på förskolan.

Ansvarig

Enligt 1 kap. 5 § Skollagen ska var och en som arbetar på förskolan ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka kränkande behandling.

Datum när det ska vara klart

Detta är ett fortlöpande arbete och ingår i förskolans systematiska kvalitetsarbete.

Nuvarande plan gäller t.o.m. 2018-10-31.

Funktionshinder

Områden som berörs av insatsen

Funktionsnedsättning

Mål och uppföljning

- Alla barn ska ha likvärdig möjlighet att kunna vistas på förskolan och hänsyn ska tas till deras olika förutsättningar och behov.

”Den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd än andra ska få detta stöd utformat med hänsyn till egna behov och förutsättningar.[...] Alla barn ska få erfara den tillfredsställelse det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och få uppleva sig vara en tillgång i gruppen.” (Lpfö98, reviderad 2010)

”Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver.” (8 kap. 9 § Skollagen)

Insats

- Vi samarbetar med Barn- och Elevhälsan.
- Särskilt stöd ges vid speciella behov.
- Inför att ett barn med funktionshinder börjar på förskolan, tillfälligt eller varaktigt, anpassas verksamheten med hänsyn till barnets olika förutsättningar.
- All berörd personal informeras om barnets behov av särskilt stöd. Utbildning ges för all berörd personal.
- Planerade aktiviteter utformas så att alla barn kan delta på sina villkor.
- Inredning och utrustning som behövs för barn med funktionshinder planeras i samband med investeringsäskande.
- Vid arbetsmiljöromd följs utformningen av lokaler upp med tanke på anpassning för alla typer av funktionshinder.

Ansvarig

Om det framkommer att ett barn är i behov av särskilt stöd är det förskolechefens ansvar att se till att sådant stöd ges. ”Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna.” (8 kap. 9 § Skollagen)

Datum när det ska vara klart

Skyndsamt vid behov.

Sexuell läggning

Områden som berörs av insatsen

Sexuell läggning

Mål och uppföljning

- Förskolan har ett särskilt ansvar att förmedla samhällets gemensamma värdegrund till barnen.
- Alla barn ska ha rätt över att känna stolthet över sin familj.
- Vi vill uppmärksamma barnen om olika familjekonstellationer.
- Alla vårdnadshavare ska känna samma förtroende att ha sina barn på vår förskola.

”Vuxnas förhållningssätt påverkar barns förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle och därför är vuxna viktiga förebilder.” (Lpfö98, reviderad 2010)

Insats

- Vi för diskussioner i arbetslaget om vår roll som förebilder.
- Vi är lyhörda för barnens funderingar och tankar.
- Vi bejakar olika familjekonstellationer i den spontana leken. Lärmiljön på förskolan är tillåtande och stimulerar barnen att pröva och utveckla sina förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller.
- Vi gör aktiva bokval som synliggör olika sexuella läggningar och familjekonstellationer.
- Vi vet att det är allt vanligare med barn i "Regnbågsfamiljer". För vidare diskussioner använder vi ett arbetsmaterial om Regnbågsfamiljer för att på så sätt vara bättre förberedda på barnens frågor och ha ärliga samtal.

Ansvarig

All personal och förskolechef.

Datum när det ska vara klart

Detta är ett fortlöpande arbete och ingår i förskolans systematiska kvalitetsarbete. Nuvarande plan gäller t.o.m. 2018-10-31.

Ålder

Områden som berörs av insatsen

Ålder

Mål och uppföljning

- Alla ska känna lika värde oavsett ålder.
- Vi ger barnen förtroende, ansvar och förväntningar i förhållande till deras utveckling och mognad.

Insats

- Vi bejakar och ser varje barn för den individ de är.
- Vi lyssnar in barnen och ger dem inflytande över sin dag.
- Vi arbetar i grupper med barnen efter utveckling och mognad.
- Genom vårt projektinriktade arbetssätt utformar vi lärmiljön efter barnens mognad och intresse.
- Vi har en bred åldersspridning i personalgrupp vilket vi upplever som väldigt positivt.

Ansvarig

All personal och förskolechef.

Datum när det ska vara klart

Detta är ett fortlöpande arbete och ingår i förskolans systematiska kvalitetsarbete.

Nuvarande plan gäller t.o.m. 2018-10-31.

Kartläggning

Kartläggningsmetoder

Det är ett ständigt pågående arbete och kartläggs genom:

- Barnintervjuer
- Aktiva iakttagelser av barns interaktion med andra och förskolans miljö
- Utvärdering av sammanhangets och miljöns betydelse för barnens lärande, lek och samarbete
- Genom samtal mellan pedagoger
- Genom samtal personal - vårdnadshavare
- Genom reflektion av pedagogisk dokumentation, gemensamt med barnen eller pedagoger emellan.
- Enkäter till vårdnadshavare och personal
- Incidentrapporter
- Reflektionsdagar

Områden som berörs i kartläggningen

Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen

- Vi har ett arbetssätt som främjar en öppen, positiv och solidarisk miljö och skapar gemensamma aktiviteter för att skapa vi-känsla och främja demokrati.
- Dagligen samtalar vi med barnen, enskilt och i mindre grupper. I samtalen föregår vi vuxna på förskolan med gott exempel och visar barnen hur man bör bete sig mot varandra och uppmuntrar barnen att hjälpa varandra.
- Vi samtalar med barnen om relationsfrågor. Om det har hänt att någon blivit illa behandlad förklarar vi, t.ex. med seriesamtal, varför händelsen upplevts som kränkande av den som blivit utsatt.
- Vi väljer arbetsformer som stödjer utveckling mot ökad förståelse människor emellan med olika empatiträningar, t.ex. *Brottsoffermyndighetens* material och pedagogiska övningar om känslor och rättigheter utifrån Stina Wirsén barnbok *Liten*. Brottsoffermyndighetens handledning för personal i förskolan består av två delar, en kunskapshöjande del om brottsutsatta barn och en pedagogisk del med material och övningar för lek, samtal och skapande tillsammans med barnen. Vi arbetar även med metoderna *sociala berättelser* och *seriesamtal*.
- Vi ser positivt på vår dagliga kontakt med våra vårdnadshavare. Vid våra föräldramöten berättar vi om vår plan mot diskriminering och kränkande behandling i förskolan och vårt arbetssätt. Vi pratar om vikten av en god relation och ett starkt samarbete mellan hem och förskola. Vi markerar allas gemensamma ansvar för trivseln och acceptans för att vi alla är olika. Vi berättar om olika metoder för att främja den empatiska förmågan t.ex. lekar, sagor, rollekar, vänskapsövningar och samlingar.
- Årligen lämnas enkäter ut till vårdnadshavarna med frågor som berör normer och värden, trygghet och omsorg, utveckling och lärande, barns inflytande och samverkan med hemmet. Ystads kommuns utvecklingsledare sammanställer enkäterna och skickar ut en kommunövergripande rapport där varje förskolas svar finns samt rapporter för varje förskola. Rapporterna bearbetas av pedagogerna.
- Pedagoger utför årligen kartläggning av trivsel och likabehandling genom barnintervjuer.
- Analyser av vårdnadshavarenkät och kartläggning ligger till grund, tillsammans med övrigt material såsom samtal och iakttagelser, till vårt fortsatta arbete för att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Hur personalen har involverats i kartläggningen

- Pedagoger utför årligen kartläggning av trivsel och likabehandling genom barnintervjuer.
- Vid diskussioner med arbetslaget.
- Vid möten med "intressegrupper" och andra forum där vi träffas.
- Vid diskussioner på arbetslagsträffar.
- Vid reflektionsdagar.
- Vid utvecklingssamtalen.

Resultat och analys

Vi har kontinuerlig reflektionstid vilket möjliggör att vi systematiskt kan följa upp vårt arbete och utvärdera våra insatser för att kunna planera vårt fortsatta arbete.

Varje avdelning har gjort en kartläggning av trivsel och likabehandling genom barnintervjuer vilket resulterar i nya mål och åtgärder som ska genomföras under kommande läsår på respektive avdelning. Resultatet av barnintervjuerna visar på att den övervägande delen av barnen trivs på förskolan. Trots förskolans kontinuerliga värdegrundsarbete visar dock analysen på att vi behöver bli bättre på att synliggöra vad som gör att barnen trivs på förskolan och med sina kompisar samt vad som gör dem ledsna.

Utöver barnintervjuerna har respektive arbetslag arbetat med kartlägningsfrågor kopplade till respektive diskrimineringsgrund för att ta fram en nulägesanalys av respektive barngrupp och för att synliggöra vilka förebyggande mål och åtgärder vi ska fokusera på under läsåret 2017/2018.

Vår kartläggning har utgått från frågorna *Hur kan barnen på vår avdelning bli orättvist behandlade/kränkta på sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna* och *Vad kan göras för att förbättra barnens vardag på vår avdelning med tanke på diskrimineringsgrunderna*. Som en lärande organisation har kartläggningen gjorts i ett delat dokument med Erici förskola för att ta del av varandras tankar och erfarenheter.

Enligt vår nulägesanalys ska Soldalens förskola under läsåret 2017/2018 särskilt arbeta med:

Kön

Det är fortsatt viktigt att vi funderar över vårt bemötande och vårt ordval, oberoende av kön, eftersom barnen uppfattar värderingar i de handlingar och ord vi pedagoger använder. Vi ska undvika att uppmärksamma barnen utifrån utseende och kläder, t.ex. söt-gullig eller tuff-häftig och påminner varandra om vi bryter mot våra gemensamma förhållningsregler i bemötandet. För att förbättra barnens vardag med tanke på kön måste vi påminna varandra om att flickor och pojkar ges likvärdig chans. Vi behöver kontinuerligt vara uppmärksamma på och diskutera om vi oavsett kön använder samma tonläge, om vi tillåter likvärdig lek och om vi visar likvärdigt tålamod?

Nulägesanalysen fick oss att fundera kring att kontakta pappa lika ofta som mamma när barnen blir sjuka på förskolan. Vi ska även tänka på att det är bra för barnen att få höra " - Pappa kan tvätta" om de är ledsna när de smutsat ner sina kläder.

Vi upplever att förskolan behöver vara en motvikt till t.ex. reklam och arbetar ständigt med genusperspektivet. Vi utgår t.ex. från genusperspektivet när vi köper in nytt material till förskolan och benämner förskolans lärmiljöer med könsneutrala namn. I lärmiljöerna erbjuder vi okodade material som inte har givna sätt att leka/undersöka/lära med samt erbjuder böcker som inte befäster traditionella könsmonster. För att främja flickor och pojkars lika rättigheter är vi pedagoger observanta på barnens lek och finns med som stöd. Vi har t.ex. uppmärksammat att barnen kan stoppa varandra från att vara delaktiga i specifika lekar pga. kön. För att erbjuda alla barn, oavsett kön, samma möjligheter att pröva och utveckla sina förmågor och intressen är det viktigt att vi pedagoger är medvetna om vilka roller barnen tar eller får i leken t.ex. läkare/ sjuksköterska. I framför allt rolleken blir det synligt att barnen kan hindra varandra att testa könsmonster eller att välja kläder som inte passar in i tänkta normen. Ex. en pojke skulle leka Elsa i *Frost* dvs. gestalta det motsatta könet. Andra barn kommenterade hans val med att det inte går. En del barn uttrycker att de inte vill leka med flickor/pojkar.

Vi upplever dessvärre att med ökad ålder och mognad för rollek ökar barnens intolerans för normbrytande könsmönster och könsroller. Vi är medvetna om att barnen agerar utifrån sina erfarenheter och att vår roll är att vara närvarande pedagoger som stödjer och uppmuntrar valet i t.ex. rolleken, oavsett kön.

Könsidentitet eller könsuttryck

Som ett led i demokrati, delaktighet och inflytande får barnen ibland bestämma hur de ska sitta vid måltider. Barnen benämner då ofta matborden med flick- respektive pojkbord och uttalar önskemål om att sitta vid särskilt bord. Vi funderar över om ett barn inte identifierar sig som varken flicka eller pojke, var ska hen uttrycka sin vilja att sitta?

Vi funderar på liknande sätt då det gäller klädsel, då barnen gärna benämner viss klädsel som flick- eller pojkkattig.

Sedan tidigare har vi haft planerade diskussioner med barnen om hårlängd oavsett kön.

Kartläggningen fick oss att fundera kring om vi omedvetet använder olika ord och olika röstlägen med barnen t.ex. "- Du är stark som din pappa" till en pojke?

Även om det sker väldigt sällan på förskolan så kan barns val av kläder eller utklädningskläder uppmärksammas på olika sätt av andra barn, vilket kan leda till orättvis behandling. Barn kan t.ex. uttrycka: "- Jag ska vara mamma för jag är flicka, inte du för du är pojke".

För att förbättra barnens vardag med tanke på könsidentitet och könsuttryck ska vi vara medvetna förebilder. Vi ska också vara närvarande pedagoger som tar upp diskussioner med barnen om hur de tänker t.ex. när de uttrycker att pojkar inte kan ha prinsessklänning.

Det är viktigt att samtalstonen är nyfiken.

Det är viktigt att vi pedagoger:

- ständigt arbetar med normkritiskt förhållningssätt,
- uppmuntrar olikheter samt belyser och påtalar allas lika värde oberoende kön och utseende,
- uppmärksammar och uppmuntrar barnens rätt till sin egen kropp och deras eget könsuttryck,
- bekräftar barnen i deras egen uppfattning om sig själva.

Etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning

Vi upplever att vårt förebyggande värdegrundsarbete ger barnen en god grund till trygghet, respekt och empati för att vi alla är lika unika.

Soldalens förskola är sedan flertalet år en mångkulturell förskola och har anställd personal med annat modersmål än svenska.

För att förbättra barnens vardag med tanke på etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning ska vi sträva efter att vara en interkulturell förskola med naturligt utbud av t.ex. böcker på olika modersmål och barnlitteratur som speglar olika kulturer.

Vi ska fortsätta att uppmärksamma traditioner och visa på olika bakgrunder.

I relation till den erfarenhet vi får om annan etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning är det viktigt att vi pedagoger inte generaliserar utan visar intresse och hänsyn för respektive individ. Det är särskilt viktigt att tänka på hur vi uttrycker oss om barnen. Vi kan t.ex. inte utgå ifrån att alla barn med samma etniska tillhörighet, religion eller trosuppfattning äter vegetarisk kost och uttrycka: "- Äter X det?"

Vår utbildning och undervisning ska byggas på en solidarisk värdegrund. Genom att ha barnens etniska tillhörighet, religion eller trosuppfattning i åtanke när vi planerar vår verksamhet bidrar vi till stolthet genom att skapa medvetenhet om det egna kulturarvet samt trygghet, respekt och empati genom delaktighet i andras kultur.

Nulägesanalysen visar på att vi måste bli bättre på att lyfta fram och stärka barn med annan etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning. I samråd med föräldrarna behöver vi på bättre sätt synliggöra barnens etniska tillhörighet i miljön på förskolan. Vi måste ta "hem" mer material och använda

oss än mer utav TAKK. Vi pedagoger måste väva in barnens olika språk och kultur i den dagliga undervisningen och leva efter att olikheter berikar. Vi måste även utveckla samarbetet med modersmåslärarna som är en tillgång för att få barn att känna en stolthet över sitt ursprung, språk och kultur.

Kartläggningen visar också på att vi inte likvärdigt uppmärksammar högtider i relation till annan etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning. På samma sätt uppmärksammar kartläggningen oss på att barn kan uppleva sig orättvist behandlade eller kränkta då de pga. etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning inte får vara med på kalas, julfirande etc. som förskolan anordnar. Vi funderar också kring hur väl vi introducerar våra svenska traditioner och högtider? Tar vi det för givet att alla är medvetna om och har förförståelse för vår svenska kultur?

Utifrån kartläggningen väcks tankar om att barn med annan etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning skulle kunna uppleva sig orättvist behandlade utifrån andra barns nyfikenhetsfrågor om språk, utseende, kläder och mat. Det är viktigt att vi pedagoger är närvarande i dessa samtal för att fånga upp barnens funderingar och bemöta deras visade intresse för varandra med ett förhållnings-sätt som stimulerar respekt och hänsyn för kulturell mångfald. Vi måste t.ex. tydliggöra att specialkost av religiösa eller etiska skäl inte handlar om allergi. För att minimera risken för orättvis behandling är det viktigt att specialkosten är så lik den ordinarie måltiden som möjligt.

Vi har uppmärksammat att barnböcker kan innehålla text med mindre bra ordval. När vi läser böcker för barnen ska vi tänka på att ändra ord som kan upplevas stötande. Detta betyder inte att vi ska förenkla svåra ord eller begrepp, som vi i stället *bokpratar* om för att stimulera barnens ordförståelse.

Funktionsnedsättning

Det händer att våra äldre barn uppmärksammar barn med språksvårigheter, vilket kan upplevas som en kränkning. Även vi vuxna kan känna att vi kränker barnen då deras svårighet att förmedla sig verbalt hindrar dem. För att stimulera barnen arbetar vi aktivt med TAKK. Att förstärka det talade ordet med tecken hjälper barnen utan verbalt språk att kommunicera och uttrycka sin egen vilja och gör också att vi pedagoger sänker vårt tempo när vi ska förmedla något till barnen, vilket är en enorm vinst i arbetet med språkförståelse.

Det är viktigt att vi pedagoger är medvetna om och respekterar barnens olikheter och olika förutsättningar. Vi ska alltid planera aktiviteter utifrån att alla ska kunna delta! Finns inte förutsättningar för att alla ska kunna medverka ska inte aktiviteten erbjudas någon.

Kartläggningen visar på vikten av att miljö, material och resurser i form av personal är anpassade efter barnens behov och förutsättningar. Det är viktigt att förskolan bidrar med material t.ex. böcker, filmer eller annan handledning som kan stimulera det specifika barnet och övriga gruppen.

Sexuell läggning

För att förbättra barnens vardag med tanke på sexuell läggning behöver förskolan visa respekt och förståelse för barns olika familjesituationer. Vi har ett öppet synsätt på olika familjekonstellationer. Som en del av förskolans förebyggande värdegrundsarbete pratar vi allmänt med barnen om hur olika familjesituationer ser ut och möter barnen i deras frågeställningar.

Som en del av det kontinuerliga värdegrundsarbetet och det systematiska kvalitetsarbetet kopplar vi samman värdegrundsarbetet med *Kommunikationsstegen* och metoderna utifrån bibliotekets högläsningssprojekt *Möt bokfantasin tillsammans varje dag*. Vi väljer aktivt barnböcker som belyser olika familjesituationer för att stimulera en förståelse för att känslor har man till en person, inte till personens kön.

Kartläggningen visar på att ett barn skulle kunna fråga ett annat barn, med samkönade föräldrar, varför den har två mammor eller två pappor? På så sätt kan barnet ställas inför frågor som hen inte är mogen för eller omedveten om. Vi upplever dessvärre att med ökad ålder och mognad för rollek ökar barnens intolerans för normbrytande könsmönster och könsroller och kan höra barn uttrycka: ”- Man kan bara ha en mamma.” Vi är medvetna om att barnen agerar utifrån sina erfarenheter och att vår

roll är att vara närvarande pedagoger som uppmuntrar till alternativa familjekonstellationer. Bland våra yngre barn ser vi inte någon orättvis behandling på grund av sexuell läggning utan ser snarare dem t.ex. leka fem pappor i en familjelek. Om vi uppmärksammas på att något barn behandlas orättvist är det viktigt att förskolan bidrar med material t.ex. böcker, filmer eller annan handledning som kan stimulera det specifika barnet och övriga gruppen.

Ålder

För att motverka åldersdiskriminering delar vi in barnen i grupper utan fokus på ålder och har alltid ett syfte till de grupper vi delar in barnen i. Hela utbildningen utgår från barnens mognad, styrkor och kompetenser. Vi benämner inte barnen som stora och små utan benämner avdelningar, särskilda indelningar och tvärgrupper med namn. Vi är noga med att förklara indelningarnas/tvärgruppernas varaktighet eftersom vi märker att barnen automatiskt tror att de ingår i ny grupp då de fyllt år. Vi arbetar med barnens självkänsla, ”- Jag kan”, oberoende av ålder bl.a. genom att uppmuntra dem att hjälpa varandra och att be om hjälp av varandra.

Utifrån kartläggningen ser vi att åldersdiskriminering kan bli aktuellt då barnen byter avdelning på förskolan, då det inte alltid är åldern som ska styra utan mognad.

Vi har också identifierat att ålder kan bli ett maktspel mellan barnen ”- Jag är större än dig”. Vi behöver vara uppmärksamma och förklara att längd inte handlar om ålder.

I samband med ålder är det också viktigt att barnen förstår varför vi pedagoger förväntar oss mer ansvar och förståelse efter mognad, vilket kan vara svårt eftersom det inte heller behöver vara åldersrelaterat.

Kartläggningen visar på att barn kan känna sig kränkta vid olika situationer t.ex. vid val av stol eller glas eller då barnet inte får använda sax utan en vuxens närvaro pga. säkerhet. Vi kan även tänka oss att barn som överflyttas till en avdelning för äldre barn kan känna sig kränkt om barnet har behov av blöja, vilket kan associeras till ”baby”.

Vi pedagoger ska bli bättre på att använda oss av rätt ordval t.ex. äldre-yngre i stället för stor-liten. Vid måltid kan t.ex. en uppmuntran uttryckas med ”- Du som är så stor kan äta med besticken”.

Förebyggande åtgärder

Områden som berörs av åtgärden

Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

- Värdegrundsarbetet vilar på **TRE** värdegrundsord; **Trygghet, Respekt och Empati**.
- Målet är att barnen ska lära sig visa hänsyn, respekt och öppenhet för skillnader i människors uppfattningar och levnadssätt.
- Barnen ska förstå och acceptera att vi alla är olika men lika värda.
- Alla barn ska få komma till tals och lyssna på varandra.
- Vi ska ha en stimulerande och trygg miljö både ute och inne.
- Vi diskuterar kontinuerligt vårt ställningstagande mot mobbing och kränkande behandling och planen mot diskriminering och kränkande behandling i förskolan med varandra och vårdnadshavarna.
- Vi ska ha ett starkt samarbete mellan hem och förskola.

Åtgärd

- Vi som personal ska vara tydliga i bemötandet mot barnen och vara medvetna förebilder utifrån de **TRE** värdegrundsorden **Trygghet, Respekt och Empati**.
- Vi ska markera allas gemensamma ansvar för trivseln och samtala om relationsfrågor.
- Vi använder ett arbetssätt som främjar en öppen, positiv och solidarisk miljö.
- Vi har rollekar, vänskapsövningar, gruppsamtal och litteraturläsning som främjar den empatiska förmågan.
- Vi pedagoger är uppmärksamma på hur barnen är mot varandra såväl inomhus som utomhus och hur de olika lärmiljöerna påverkar barnens val av lek.
- Vi pedagoger finns med i leken även utomhus och handleder barnen i lekar. Vi rör oss på de ställen som är lite "gömda" såsom vid buskar etc. för att kunna observera och agera om det behövs.
- Vi hjälper barnen att se och bjuda in den som inte har någon att leka med. För att barnen själv ska kunna uppmärksamma en kompis som inte har någon att vara med kommer vi måla "solar" på gården där man kan ställa sig då man saknar någon att vara med.
- Vi arbetar i åldersblandade grupper.
- Vi väljer arbetsformer t.ex. *Brottsoffermyndighetens* material och pedagogiska övningar om känslor och rättigheter utifrån Stina Wirséns barnbok *Liten*. Brottsoffermyndighetens handledning för personal i förskolan består av två delar, en kunskapshöjande del om brottsutsatta barn och en pedagogisk del med material och övningar för lek, samtal och skapande tillsammans med barnen. Vi arbetar även med *Babblarna* som stödjer utveckling mot ökad förståelse människor emellan och som lär barnen att se och förstå de sociala reglerna för lek och umgänge med andra.
- Vi har gemensamma aktiviteter i huset och använder olika metoder för att skapa vi-känsla och främja demokrati samt lekar som stärker barnen i det sociala samspelet.
- Vi arbetar med *TAKK* vilket hjälper barnen utan verbalt språk att kommunicera och uttrycka sin egen vilja och gör också att vi pedagoger sänker vårt tempo när vi ska förmedla något till barnen, vilket är en enorm vinst i arbetet med språkförståelse.
- För en stimulerande lärmiljö erbjuder vi litteratur, appar etc. på olika modersmål.
- Vi uppmärksammar traditioner och visar på olika bakgrunder.
- Vi gör klart för alla att ta avstånd från all mobbing och kränkande behandling.
- Vi sätter tydliga gränser för negativa beteenden.
- Vi motarbetar mobbing och kränkande behandling.

Motivera åtgärd

Vi fortsätter vara närvarande i leken för att skapa trygghet. Vi delar barnen i mindre grupper och i olika grupper för att hitta nya lekstellationer och skapa nya relationer.

Ansvarig

Arbetslaget

Datum när det ska vara klart

Detta är ett fortlöpande arbete och kommer att ingå i förskolans systematiska kvalitetsarbete. Nuvarande plan gäller t.o.m. 2018-10-31.

Rutiner för akuta situationer

Policy

En grundläggande mänsklig rättighet är rätten till likabehandling. Det ska råda nolltolerans mot trakasserier och kränkande behandling på vår förskola. Alla barn i förskolan ska ha samma rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck samt ålder. Alla barn har rätt att vistas i förskolan utan att utsättas för trakasserier och kränkande behandling.

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

- Alla på förskolan tar ett gemensamt avstånd från diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.
- Alla på förskolan sätter tydliga gränser för negativa beteenden och ingriper vid opassande språkbruk, konflikter eller "skojbråk".
- Alla på förskolan bekämpar diskriminering, trakasserier och kränkande behandling med alla medel.
- Personalen delar upp sig, både inom- och utomhus, för att vara närvarande bland barnen.
- Vi skapar en attraktiv miljö både inne och ute.
- Personalen diskuterar olika inom- och utomhusområden, där det är viktigt att en personal är närvarande.
- All personal på förskolan har ett gemensamt ansvar för arbetsmiljön. Vi arbetar under mottot "Alla barn är allas barn" och har god kommunikation på och mellan avdelningarna.
- Barnintervjuer och öppen kommunikation med barnen.

Personal som barn och föräldrar kan vända sig till

All personal på förskolan ska man kunna kontakta. Varje pedagog har tilldelats ansvarsbarn, som de har pedagogiskt ansvar för och närmare kontakt med, men vårdnadshavare och barn ska ha möjlighet att prata med den personal de känner mest förtroende för. Om vårdnadshavarna så önskar kan de även ta kontakt med förskolechef Martina Nebrelius tfn 0411-577 619, 0709-477 619.

Avdelningarnas tfn

Delfinen 0411-577 591

Trollet 0411-577 529

Spöket 0411-577 592

Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn

6 kap. 10 § Skollagen

"En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden."

"Första stycket och andra meningen ska tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på så sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567)."

Enligt 14 kap. 1 § Socialtjänstlagen har all personal i förskola anmälningsplikt till socialtjänsten vid misstanke om att barn far illa eller på annat sätt behöver stöd, hjälp eller skydd.

Utredningsskyldighetens arbetsgång

- Trakasserier eller kränkande behandling har konstaterats.
- Förskolechef informeras.
- Vårdnadshavare kontaktas och berörd personal har samtal med den/dem som trakasserats/kränkts och med den/dem som trakasserats/kränkts var för sig.
- Tid och plats för föräldrasamtal bestäms tillsammans med förskolechef.

Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal

6 kap. 9 § Skollagen

”Huvudmannen eller personalen får inte utsätta ett barn eller en elev för kränkande behandling.”

- I ärenden där minst ena parten är vuxen anmäls det till förskolechef för vidare utredning och åtgärder.
- Vid varje enskilt fall bör en bedömning göras av hur allvarlig trakasseringen/kränkningen är och om en anmälan till andra myndigheter bör göras.
- Händelser som inneburit allvarlig fara för liv eller hälsa ska rapporteras av förskolechef till Arbetsmiljöverket.

Rutiner för uppföljning

- En tid efter första föräldrasamtalet kallas berörda parter till uppföljningssamtal tillsammans med förskolechef. Har vidtagna åtgärder varit tillräckliga? Har trakasseringen/kränkningen upphört?
- Om trakasseringen/kränkningen inte upphört vidtar förskolechef ytterligare åtgärder.
- Handlingsplan upprättas i samråd med vårdnadshavare.
- Överväg alltid om handlingar även behöver vidtas i syfte att förändra strukturer och förhållanden på verksamhets-, grupp-, individnivå (utsättare, den utsatte).

Rutiner för dokumentation

- Alla handlingar och handlingsprogram ska dokumenteras, följas upp och utvärderas.
- Blankett för anmälan och utredning av trakasserier eller kränkande behandling (bilaga 1) finns.
- Blankett för mötesprotokoll/handlingsplan (bilaga 2) och uppföljningsmöte i förskolan (bilaga 3) finns.

Ansvarsförhållande

6 kap. 5 §

”Huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i detta kapitel, när de handlar i tjänsten eller inom ramen av uppdraget.”

Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring uppgivna trakasserier/kränkande behandling och vidta åtgärder. Förskolechefen är huvudansvarig för att alla handlingar och handlingsprogram dokumenteras, följs upp och utvärderas och att pedagogernas arbete motverkar trakassering/kränkande behandling.

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar ett barn sämre än andra barn och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att ett barn missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till en förskola med motiveringen att det redan går så många flickor på den aktuella förskolan.

Etnisk tillhörighet

Menas att alla människor tillhör en grupp personer med samma nationella eller etniska ursprung, hudfärg eller liknande förhållande.

Funktionshinder

Funktionshinder är varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga. Begränsningen av funktionsförmågan måste bestå över en längre tid.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna. Om exempelvis alla barn serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker ett barns värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling.

Könsöverskridande identitet

Transpersoner är ett paraplybegrepp som används om människor som på olika sätt bryter mot samhällets normer kring könsidentitet och könsuttryck. De bryter mot före-ställningen om hur pojkar och flickor förväntas vara och se ut. För att omfattas av diskrimineringskyddet måste den könsöverskridande identiteten eller uttrycket uppfattas av andra, men det krävs inte att den som diskriminerar känner till begreppen. Diskrimineringsgrunden har inget samband med sexuell läggning.

Religion och annan trosuppfattning

Alla vårdnadshavare ska kunna lämna sina barn till förskolan förvissad om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller den andra åskådningen.

Repressalier

Personalen får inte utsätta ett barn för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att vårdnadshavaren har anmält förskolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling.

Sexuell läggning

Homofobi är en ideologi, en uppfattning eller en medveten värdering hos en individ, en grupp eller ett samhälle som ger uttryck för en starkt negativ syn på homosexualitet eller på homo- och bisexuella människor. En homofobisk hållning strider mot principen om alla människors lika värde och allas lika rättigheter.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Trakasserier och kränkande behandling

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker ett barns värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder.

Trakasserier

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling). Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att ett barn känner sig hotad, kränkt eller illa behandlad.

Ålder

Barn i förskolan får inte särbehandlas p.g.a. sin ålder såvida det inte finns ett berättigat syfte, stöd i skollag eller förordningar för förskolan.

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier

1. En flicka går före en pojke i kön till en förskola med motiveringen att det redan finns en stor majoritet pojkar på förskolan. [diskriminering]
2. När barnen leker på gården berättar Peter för sin förskollärare Gunilla att han vill ha en likadan röd mössa som Fatima. Han tycker att den är väldigt fin med små glitterhjärtan på. Gunilla säger skrattande "Då kanske vi ska kalla dig för Petra, så att de andra inte tror att du är Fatima". Hon berättar för de andra barnen om det och alla skrattar åt Peter. [trakasserier på grund av kön]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön. Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från "det normala".

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

Sedan ett år tillbaka markerar Erik, 5 år, tydligt att hon helst vill vara flicka och kallas hon och henne. Föräldrarna har gått med på hennes önskemål att bära klänning. En dag är Erik ledsen när pappa kommer till förskolan för att hämta henne. Hon berättar att hon inte fick följa med på utflykt eftersom hon vägrade att ta på sig ett par byxor. Pappa frågar personalen varför Erik skulle byta till byxor och får svaret: "Det får vara någon måtta med tramset." Pappan blir också uppmanad att i fortsättningen klä Erik i "riktiga kläder" eftersom några barn har börjat reta henne för att hon bär klänning. [diskriminering och trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

1. En förskola med många barn med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn när man tar in nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
2. En av förskollärarna uttalar sig negativt om polacker inför barnen. I barngruppen finns det ett polskt barn som tar illa vid sig. [trakasserier]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

1. Axel går i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens söndagsskola. Hans dagbarnvårdare säger "Usch, vilket trams! Ska du bli en sådan där bibelfanatiker?" [trakasserier]
2. Salima blir ledsen eftersom några av de andra barnen brukar skratta åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk när hon kommer och hämtar henne. En av barnskötarna tröstar Salima, men vidtar inga andra åtgärder. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionshinder menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

DO använder sig av Handisams beteckning funktionsnedsättning – och inte funktionshinder eftersom hindren finns i samhället och inte hos personen.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

1. Anna som har ADHD får inte börja på samma förskola som sin storebror. Kommunen, som tillämpar syskonförtur, tycker i detta fall att Anna ska börja på en annan förskola. Där finns det andra barn med samma diagnos och personalen har därför kunskap om denna. [diskriminering]
2. David har muskeldystrofi som gör att han går klumpigt och ostadigt och har lätt för att falla. Några av barnen brukar reta David och kallar honom "Snubbelfot". Personalen har hört att han blir retad, men har inte vidtagit några åtgärder. [trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning

1. Det har gått bra på förskolan tills James äldre bror kommer på besök. Några av barnen har hört när deras storasyskon i negativa ordalag kallat James bror för bög. Nu får James inte vara med och leka eftersom han har en "äcklig" storebror. Eftersom en av de vuxna på förskolan hör ordväxlingen utan att reagera känner James att han inte har någon att vända sig till. [trakasserier]
2. Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjetråd. Hon får en förtryckt mall där mammas och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och pappa, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit "den andra tantens" namn. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd. Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelse som kan vara trakasserier:

Malte är den enda sexåringen som går kvar i förskolan och inte har börjat i förskoleklass. Det är hans föräldrar som valt det. De andra barnen retar honom ofta för det. [trakasserier]